

Forfatter: Wessel, Johan Herman

Titel: J.H. Wessels Samlede Digte

Citation: Wessel, Johan Herman: "J.H. Wessels Samlede Digte", i Wessel, Johan Herman: *J.H. Wessels Samlede Digte*, udg. af J. Levin , 1901, s. 193. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-wesselhhl-shoot-idm140161401932656/facsimile.pdf> (tilgået 10. april 2024)

Anvendt udgave: J.H. Wessels Samlede Digte

»Skæbmens vrede Tordenkier mødte han os ikke mere», Oehlenschäger. »Den, som splinter Egen med sin Tordenkile, St. St. Blicher. »Frygt et Tordenkiles Brug», Hauch. — P. L. Müller, der ikke har kendt Ordet Tordenkile, gører, at Westel her har senkt paa sen af de gamle Svænsker, som jo også opgraves.

Side 48, Linie 23.
»Der stod du bunde Mand og Kne i en Maade.«
Staae i en Maade, blive forvirret, madvild, forlegen, en Talemaade, der ofte forekommer hos Holberg.

Fabelen om de tre Ønsker, der ikke bringe Velsignelse, er aldgammel, og lue i de forskjellige litteraturer forskjellige former. Wessels indklaedning, især i Begyndelsen af Digte, minder om Orsis Metamorphosi (Lb. VIII, fab. 7--9) og Lafontaines Fabler (tolvte Bog, 8de Fabel).

Herremanden.

Stoffet til denne fortrolige Fortelling, der altid har hørt til Wessels populæreste Digte, er taget af et ældre engelsk Vitnighedsblad, Ugeskrift Til Connexionen, tredje Bind Nr. 185 (anden Udgave, paa det kongl. Bibl.), der meddelede Historien i Prosa efter dat Franske.

Det hører til Wessels ældste Arbeider^{*)}; trykt har nærværende Udgiver først fundet det 1775, Aftenposten Nr. 1, hvor det sidste Vers er omgjort.

Til dette Digt knytter sig en lang Historie, der her ikke meddeles. Krigsråd Peter Johansen Neergaard til Ringstedkloster og Meerlose, født 1702, en af Danmarks rigeste Mænd i Danmark, giftede sig 1742 med Jonna Kristen Tommesen (født 1717), der kort efter Brylluppen fødte ham en Søn, Jens Brun, og i de følgende Åar endnu to Barn, Johan Thomas og Johanne, og døde 1751. Krigsråden døde 1772. De tvende Sønner blev optagne i Adelstanden den 31. Mai 1760. Alle tre Barn overlevde sig Afkoma, og fra dem nedstammer den endnu bionstrengede Neergaardske Slægt. — Den ældste Søn, Jens Brun de Neergaard til Svensstrup og Meerlose, Wessels Jevnaldrende (født den 14de Juni 1742), vredes i Wessels Digt at ses et personligt Angreb paa sin Familie, og for at forklare dette maa man vel fornøie, at den rige Krigsråd Neergaard har voret som Herremand haard mod sine Børder, at Bagvaldeben har antestet hans Kones Rygge, og at Sonnen Jens Brun har fort et uregelmæssigt Liv i sin Ungdom. For at bevise sig udgav denne en grov Parodi, og Wessel, der saaledes uformødet blev anfuldet ligesaa afskyldt som haardt, synes at have taget sig Sagen meget nær, hvormed Mere erfuores i nærværende Historie. Fortsetzelse længere nede ved Annukr. til »Sædelen« og til Gravskriften (Side 194 og 218).

Side 49, Linie 19—20.

»Og det er ilde,
Et benders Skak at have vilde.«

Disse to, i al deres Simpelhed grubende Linier, hvori Digteren udtaale sin Sympati for Bonde-Emancipationen, have en egen Betydning for Wessels berømte Sindelag, der ikke decite den Ligegyldighed, Normendens i Almindelighed udviste for den danske Landbosag, nogen Normanden Chr. Colbjørnsen, der siden

^{*)} Wessels Digte ere i nærværende Udgave saa lidet som i de midre ordnede chronologisk, hvad der ikke lader sig glemme, da man ved en stor Mængde af de enkelte Dige og Vers ikke kan bestemme Australiet, da de blev til. Ikke heller har en mindre Ordens nogen Betydning hos en Digter, hvis Forfatter-Periode omfatter saa få År.

blev Secretair i den store Landbocommission, med stor Nidkjærbud virkede for Sagen (jvf. ogsaa Rahbeks Erindringer IV, 19).

Hundemordet.

Side 50, Linie 10—11.
:Jeg, for min Part, jeg passer, jeg,
Og min Propos strax skridt til.

Ordet *passe* er ligent af vise Kortspil, hvor Spilleren med dette Ord betegner, at han ikke siger Deal i Omgangen.

Side 50, Linie 5 f. n.
:Udi denne lod sig forelægge.

Efter Lovcas 1, 4, 30 kunde den Stevnedte, saa vel ved Over- som Underretten, uden videre udelige første Gang, og Dommeren forelagde ham da en ny Dag (inden følgende Dage, Lavdag), paa hvilken han var pligtig at møde. Denne Foreleggelses ophævelses forst etter Wessels Tid ved Frds. af 3dje Juni 1798 angaaende Retten vedhældige og aartige Pleie.

Den forvunne Sjællands-Dæ.

Side 52, Linie 13.
:Thi det gior saa ei stort til Tingene.
Rettens maastrken:
: Thi det gior ei saa stort til Tingene.

Sadelen.

Side 56, Linie 12.
:Udi et Manuskript paa Svenstrup publicert.
Disse Linier signe til Jens Brum de Neergaards Anfald paa Digteren, hvoren
her foran er fortalt i Amanu. til »Herremanden«, Side 193 ff.

Hovedgården Svenstrup erhvervede Krigstand Neergaard ved Kjob
1751, men beholdede den aldrig; efter hars Død arvade den ældste Son Jens
Brum den, og dennes Son, Kammerherre Johan Peter Brum de Neergaard (died
1816) oprettede Gårdens næst Godset til Fideicommisus.

Der her omtalte »Manuskripte« var en trykt Parodi paa »Herremanden«,
der havde samme Omfang som dette Digt, og var »fundt af Grovheder og
Nossens« (Praa, Minerva III, 77), men for længe siden er forsvundet. Man
maa formode, at Parodiens Grovheder varer sandelig nogenlunde, eftersom de
have formaaet at knække vor Digter saa dybt, thi Wessel, der var en afsægt
Fjende af al Kjøkken, lod sig ikke blø. i Øjeblikket henved til at besvare den
uforskyldte Angreb med sin Grevskrif. Side 188, der indeholder en meget dree
Personlighed (jvf. nedenfor Anmærkningen Side 218), men erindrude endog flere
Aar derefter, da nærværende Fortelling blev skrevet, Neergaards Parodi med
temmelig hiltz Ord, og udelukkende end ikke disse indskudte Ord af Fortellingen
da han optog den i sit Ugeblad Vore Serviteur (Nr. 4) — thi det synes
rimeligt at formode, at Fortellingen er skrevet, før dette Ugeblad begyndte.